

matematiky, fyziky, teórie informácií a kybernetiky, pričom sa uplatňujú aj niektoré myšlienky systémovo-štruktúrneho prístupu k skutočnosti v zhode s princípmi dialektiky. Hoci kniha zo začiatku pôsobí dojmom populárno-vedeckej lektúry, dostáva sa postupne do náročnej roviny

a miestami predpokladá značné odborné znalosti. Jediným nedostatkom knihy je azda to, že sa v nej málo prihliada na spoločenské vedy, hoci v nich sa štatistické metódy oddávna intenzívne používajú.

Július Švihran

MONOGRAFIA A. F. KOROBKOVA O SPOLOČENSKO-POLITICKOM A FILOZOFICKOM MYSLENÍ INDONÉZIE

Hoci spoločensko-politické a filozofické myslenie krajín Ďalekého východu (medzi ktoré patrí aj Indonézska republika) má za sebou už dosť dlhý vývin a nadväzuje na pomerne staré tradície, nemožno ho z hľadiska odpovedí teoretických vedných disciplín na praktické otázky spoločenského života ani zďaleka považovať za ukončené, zavŕšené, definitívne uzavreté. Práve naopak: udalosti nedávnych rokov, ktoré prebehli — a to veľmi dramaticky — v Indonézii, nás presvedčujú o tom, že sa tu možno stretnúť s myšlienkovými prúdmi, ktoré nie sú vždy jednoliate a neprotirečivé, v ktorých sa často zrážajú pozostatky tradičného uvažovania o svete s aktuálnymi požiadavkami politickej, kultúrnej a sociálnej skutočnosti, v ktorých neraz bojuje pokrokové s reakčným a v ktorých za konkrétnych podmienok nemusí zvíťaziť vždy to pokrokové.

Aby sme mohli správne reagovať na isté spoločenské javy, zmeny, udalosti, mali by sme vždy poznať ich myšlienkové aj kultúrno-civilizačné zázemie; plaš to aj v prípade Indonézie. Vzácnjej príležitosti zoznámil sa so spoločensko-politickými, filozofickými a sociologickými prúdmi v súčasnom živote tejto krajiny sa nám dostalo prostredníctvom monografie sovietskeho filozofa a orientalistu Alexandra Fiodoroviča Korobkova,

ktorú pod názvom *Buržoázne spoločensko-politické a filozofické myslenie Indonézie* v tomto roku vydal Filozofický ústav Akadémie vied ZSSR vo vydavateľstve Nauka.¹

Na relatívne rozsiahlej ploche (200 strán malého formátu) sa tu stretávame s dôkladným rozborom problematiky, ktorá súvisí jednak s prítomnosťou spoločensko-politických, filozofických a sociologických snažení dnešnej Indonézie, jednak s ich historickým zázemím a s perspektívami do budúcnosti.

V úvode knihy autor výstižne poznamenáva, že „kým v oblasti objavovania a skúmania pamiatok indonézskej materiálnej kultúry sa už dosiahli určité úspechy, pre rozpracovanie a výskum duchovného dedičstva indonézskeho ľudu a — čiastočne — jeho ideológie (filozofických, spoločensko-politických, náboženských a iných názorov) v rozličných etapách rozvoja krajiny sa urobilo dosiaľ veľmi málo“.²

Zrejme aj to bol jeden z dôvodov, kvôli ktorému sa A. F. Korobkov rozhodol začať svoje skúmania prehľadným historickým rozborom vývinu indonézskeho myslenia a spôsobov preberania duchovného dedičstva. V prvej kapitole knihy sa autor zaoberá problematikou genézy

¹ KOROBKOV, Aleksander Fiodorovič.: *Buržoaznaja obščestvenno-političeskaja mysl Indonézii*, Moskva 1972.

² C. d., s. 3—4.

náboženského, ale predovšetkým spoločensko-politického myslenia v Indonézii do r. 1945.³ Pomerne veľkú časť venuje A. F. Korobkov filozofickým a spoločensko-politickým tendenciám, ktoré mali svoj pôvod a korene v islame. Islam sa dostal do Indonézie prostredníctvom Indie, a to koncom 13. stor. Jeho vplyvy sú však neobyčajne výrazné až do dnešných čias: napr. aj boj indonézskeho ľudu proti holandskému koloniálnemu útlaku neraz prijímal podobu náboženských sektárskych hnutí, ktorých ideológiou bolo najmä popieranie morálnej oprávnenosti a zákonitosti akejkoľvek moci a často aj návrat k občinovému systému v rámci prvotno-spolnej spoločnosti.

Až na prelome 19. a 20. stor. prijímali zástancovia týchto názorov do svojich myšlienkových systémov i jednotlivé prvky niektorých európskych filozofických prúdov, ideológií, názorov na kultúru. Až vtedy sa európska kultúrna a filozofická tradícia začína v Indonézii vnímať a chápať ako súčasť všeludského myšlienkového dedičstva. Modernistické tendencie priamo úmerne rozvoju národnooslobodzovacieho hnutia v Indonézii postupne ovládli do tej či onej miery všetko musulmanské duchovenstvo. Odrazili sa aj v politických programoch a v praktickej činnosti takmer všetkých buržoáznych politických strán a stali sa dôležitým faktorom spoločensko-politického života krajiny, podstatným prvkom filozofických a sociologických teórií indonézskej buržoázie.⁴

Druhá — najrozsiahlejšia — kapitola Korobkovovej monografickej štúdie je venovaná podobnému rozboru problematiky filozofických a spoločensko-politických koncepcií dvoch významných indonézskejších politických strán: Národnej strany Indonézie a Socialistickej strany Indonézie.

Autor knihy okrem iného dokazuje, že zvláštnosti charakteru indonézskej národnej buržoázie našli svoj priamy a bezprostredný odraz v jej ideológii, ktorá má výrazne protirečivý charakter: „Spolu s antiimperialistickými, antifeudálnymi a demokratickými prvkami, spolu s priznaním nevyhnutnosti spojenia všetkých vlasteneckých síl v jednotnom národnom demokratickom fronte, ideológia indonézskej národnej buržoázie obsahuje rad utopických národných čít a antikomunistických tendencií.“⁵

A. F. Korobkov ďalej poukazuje na to, aký veľký vplyv na zmýšľanie indonézskeho obyvateľstva, ktoré je združené v buržoáznych stranách, má prostredníctvom ideológií týchto strán vzťah k náboženstvu.

Tretiu kapitolu svojej knihy venoval A. F. Korobkov podrobnému skúmaniu filozofického a sociálneho pozadia ideologických a politických názorov, tvoriacich myšlienkovú základňu, na ktorej sa rozvíja verejná spoločenská činnosť moslimských politických strán v Indonézii. Táto časť knihy⁶ je teda určitým doplnkom druhej kapitoly, no nadväzuje aj na prvú kapitolu.

Z filozofického hľadiska je však najzaujímavejšia predovšetkým štvrtá kapitola Korobkovovej monografie,⁷ ktorá má názov *Filozofia kultúry S. T. Ališachbanu*. Sutan Takdir Ališachbaná je pozoruhodnou postavou indonézskeho kultúrneho života. Je autorom mnohých románov, noviel, básní a literárnokritických úvah, ktoré sú nesmierne populárne najmä medzi indonézskeou inteligenciou. Okrem toho sa veľmi výrazne prejavil aj na filozofickom poli: napísal niekoľko učebníc filozofie, mnoho odborných filozofických statí a časopiseckých štúdií, v ktorých sa venoval rozmanitým filozo-

³ C. d., s. 6—31.

⁴ C. d., s. 31.

⁵ C. d., s. 35.

⁶ C. d., s. 86—122.

⁷ C. d., s. 123—163.

fickým problémom. A. F. Korobkov v tejto kapitole svojej knihy obširne zdôvodňuje názor, že Ališachbanove teórie obsahujú mnoho protirečení a nedôsledností, a poukazuje na ich pôvod.

„Názory S. T. Ališachbanu na filozofické problémy kultúry sa sformovali pod vplyvom buržoáznych filozofov Západu, najmä N. Hartmanna, A. Toynbeeho, M. Schellera, O. Spenglera, E. Sprangera a iných. Pozná aj niektoré marxistické práce venované problémom kultúry a pôvodu človeka, čiastočne aj prácu F. Engelsa *Pôvod rodiny, súkromného vlastníctva a štátu*.“⁸

No v prístupe k problematike kultúry, v základnom chápaní pojmu, ako aj v metódach, prostredníctvom ktorých S. T. Ališachbana hľadá východiská do budúcnosti a riešenia prítomného stavu, prejavuje sa — ako to dokazuje Korobkov — jeho idealistický svetonázor. „Podľa Ališachbanovho názoru sám obsah pojmu kultúra nie je určený súhrnom tých výtvarných ľudských spoločností v rámci jej materiálneho a duchovného rozvoja, ktoré ľudia využívajú pri ďalšom pokroku, nie je určený rozvojom výrobných síl ľudstva, ani výrobnými vzťahmi, ani nadstavbou, ktorá sa na nich zakladá, ale je určený výlučne prejavom ľudského intelektu.“⁹

Autor monografie venuje dosť veľkú

stať aj rozboru Ališachbanovej axiológie, predovšetkým kritike jeho chápania hodnotového systému v rámci istej spoločenskej štruktúry.

Poslednú, piatu kapitolu svojej štúdie venoval A. F. Korobkov problematike buržoáznej sociológie v Indonézii, jej vývinu a predovšetkým jej súčasnému stavu. Okrem iného poukazuje na to, že sociológia ako veda vznikla v Indonézii vlastne až po r. 1945, avšak napriek tomu „v Indonézii nie je nedostatok originálnych sociologických teórií“,¹⁰ hoci väčšina sociológov sa pridáva názorov svojich západných učiteľov. A. F. Korobkov rozoberá funkciu a uplatnenie jednotlivých sociologických teórií v konkrétnom živote indonézskej spoločnosti a v ideologických a politických snaženiach hľadá ich odraz a korene.

Na záver by som chcel ešte zdôrazniť, že recenzovaná monografia A. F. Korobkova o buržoáznom spoločensko-politickom a filozofickom myslení Indonézie má pre nás nielen informatívnu hodnotu, ale predovšetkým môže poslúžiť ako príklad zainteresovanosti marxistického mysliteľa na kritickom zhodnotení a dôslednej vedeckej analýze myšlienkových prúdov, ich sociálnej funkcie, ako aj spoločensko-politických hnutí, ktoré s nimi súvisia, v rozvojových krajinách.

Dalimír Hajko

PRÍSPEVOK KU SKÚMANIU FILOZOFICKÝCH ZÁKLADOV PRÍRODNÝCH VIED 19. STOR.

Vydavateľstvo Nauka v Moskve vydalo r. 1969 knihu pod názvom *Razvitije osnovnyh teoretičeskich napravlenij v geologii XIX veka* (Vývin základných teoretických smerov v geológii 19. stor.) Jej

autorkou je A. I. Ravikovičová. Pred samým úvodom je sformulovaný stručný obsah knihy, z ktorého vyberám: „V knihe sa skúma prírodnohistorická a filozofická podstata hlavnejších škôl prírodo-

⁸ C. d., s. 124.

⁹ C. d., s. 125.

¹⁰ C. d., s. 167.